

Warszawa, 21 grudnia 2015 roku

L.dz. 705/OW/M/2015

SARP

Sz. P. Hanna Gronkiewicz-Waltz
Prezydent m.st. Warszawy
pl. Bankowy 3/5, pok. 114
00-950 Warszawa

ODDZIAŁ
WARSZAWSKI

STOWARZYSZENIA
ARCHITEKTÓW
POLSKICH

00-366 WARSZAWA
FOKSAL 2

tel. (22) 826 74 39
fax (22) 826 74 56

<http://sarp.warszawa.pl/>
biuro@sarp.warszawa.pl

Szanowna Pani Prezydent,

Pragniemy przedstawić Pani przebieg oraz wynik dyskusji środowiskowej Stowarzyszenia Architektów Polskich, która odbyła się 27 października b.r., dotyczącej przyszłej lokalizacji i formy Pomnika Bitwy Warszawskiej.

Stoimy na stanowisku, iż rocznica tak ważnego dla naszej historii wydarzenia wymaga upamiętnienia w dużej skali, które będzie miało charakter założenia urbanistycznego, umiejętnie wpisanego w tkankę miejską śródmieścia Warszawy. Bez wątplenia rozwiązanie tak szczególnego wyzwania projektowego powinno zostać wybrane w drodze międzynarodowego konkursu urbanistyczno – architektonicznego.

Większość uczestników debaty poparła propozycję upamiętnienia Bitwy Warszawskiej w formie pieszo-rowerowej przeprawy przez Wisłę (ze wskazaniem na oś ul. Karowej), ze względu na jej wymiar symboliczny, reprezentacyjną lokalizację i doskonałą ekspozycję widokową, walory użytkowe oraz możliwość wykreowania swoistego znaku przestrzennego – „landmarku” nowoczesnej stolicy. Prof. Sławomir Gzell oraz Grzegorz Buczek zgłosili zdanie odrębne (wyszczególnione w załączonej notatce).

W związku ze zbliżającą się setną rocznicą Bitwy Warszawskiej za zasadne uznano przyspieszenie procesu decyzyjnego, tak aby realna była realizacja założenia przestrzennego w dużej skali przed sierpniem 2020 roku. Załączamy notatkę z dyskusji.

Z wyrazami szacunku,

Marlena Happach, architekt
Prezes Oddziału Warszawskiego
Stowarzyszenia Architektów Polskich

Piotr Sawicki, architekt
Sekretarz Zarządu Oddziału Warszawskiego
Stowarzyszenia Architektów Polskich

Do wiadomości:

1. p. Marek Mikos - p.o. Dyrektora Biura Architektury i Planowania Przestrzennego
2. p. Waldemar Dąbrowski - Przewodniczący Rady Architektury i Przestrzeni Publicznej Warszawy

Notatka z dyskusji w dniu 27 października 2015r.

Cel: Wewnętrzna dyskusja środowiskowa nad lokalizacją i formą Pomnika Bitwy Warszawskiej

Uczestnicy spotkania:

- arch. Marek Mikos – p.o. dyrektora Biura Architektury i Planowania Przestrzennego m.st. Warszawy
- arch. Piotr Brabander - Stołeczny Konserwator Zabytków
- arch. Wojciech Oleński - Miejska Pracownia Planowania Przestrzennego i Strategii Rozwoju
- arch. Andrzej Chołdzyński - Rada Architektury i Przestrzeni Publicznej Warszawy
- arch. Krzysztof Chwalibóg - Rada Architektury i Przestrzeni Publicznej Warszawy
- arch. Krzysztof Domaradzki - Rada Architektury i Przestrzeni Publicznej Warszawy
- arch. Jolanta Przygońska - Rada Architektury i Przestrzeni Publicznej Warszawy
- arch. Grzegorz Stiasny - Rada Architektury i Przestrzeni Publicznej Warszawy
- arch. Mariusz Ścisło - Rada Architektury i Przestrzeni Publicznej Warszawy, prezes ZG SARP
- Grzegorz A. Buczek - przedstawiciel TUP i OW SARP
- Paweł Czaplicki - przedstawiciel OW SARP
- Sławomir Gzell - przedstawiciel OW SARP, autor opinii na temat lokalizacji pomnika
- Marlena Happach - prezes OW SARP
- Józef Heliński - przedstawiciel OW SARP
- Krzysztof Pasternak - przedstawiciel OW SARP
- Ewa Rudnicka - przedstawiciel zarządu OW SARP
- Maria Sołtys- przedstawiciel zarządu OW SARP
- Piotr Sawicki- sekretarz zarządu OW SARP
- Marek Szeniawski - przedstawiciel OW SARP
- Jakub Waclawek- Przewodniczący Głównej Komisji Rewizyjnej SARP

Na spotkaniu omówione zostały dotychczasowe działania zmierzające do ustalenia formy upamiętnienia 100-letniej rocznicy Bitwy Warszawskiej, w tym: spotkania SARP i TUP z przedstawicielami inicjatorów budowy pomnika (Towarzystwo Serenissima i Towarzystwo Patriotyczne) oraz debaty w ramach spotkania Rady Architektury i Przestrzeni Warszawy. Przedstawione zostały również analizy perspektywiczne potencjalnych lokalizacji.

Szczegółowo przeanalizowane zostały przede wszystkim następujące propozycje (z których pierwsze cztery zostały przedstawione i omówione przez p. Wojciecha Oleńskiego z Miejskiej Pracowni Planowania Przestrzennego i Strategii Rozwoju):

1. Oś Saska w rejonie ulicy Marszałkowskiej
2. Oś Stanisławowska w rejonie Placu na Rozdrożu
3. Wylot ul. Ratuszowej na łęgi nadwiślańskie
4. Port Praski
5. Most pieszo-rowerowy na osi ulicy Karowej

Ponadto w ramach dyskusji wspomniane były możliwości upamiętnienia Bitwy Warszawskiej w ramach założenia Cytadeli Warszawskiej (ze względu na kumulację elementów o tematyce militarnej), w obrębie miejscowego planu rejonu Bramy Białostockiej (dzielnica Targówek) oraz w oryginalnym historycznym miejscu stoczenia bitwy.

W toku dyskusji większość uczestników zgodziła się co do tego, że rocznica tak ważnego wydarzenia wymaga upamiętnienia w dużej skali, a reprezentujący ją element przestrzenny musi być widoczny z daleka. Wszystkie omawiane lokalizacje uznane zostały za trafione pod względem wartości przestrzennej i symbolicznej. Jednak z analiz przestrzennych wynika niezbicie, że w przypadku lokalizacji w ciągu historycznych osi (Plac na Rozdrożu oraz Oś Saska w rejonie Marszałkowskiej) lub na tle panoramy Starego Miasta (przedłużenie Ratuszowej) niewskazana jest realizacja monumentu w skali, która zdominuje przestrzeń. Natomiast w proponowanej lokalizacji przy Porcie Praskim wysokościowa zabudowa przesłoni planowane upamiętnienie. Wskazano również na to, że formuła i forma upamiętnienia w znacznej mierze związane będą z wyborem jego konkretnej lokalizacji.

Najwięcej dyskusji wzbudziła propozycja upamiętnienia Bitwy Warszawskiej w formie przeprawy przez Wisłę. Idea stworzenia nowego założenia urbanistycznego w skali miasta o randze nowej osi uznana została przez większość uczestników debaty za interesujący sposób upamiętnienia wydarzenia w przestrzeni. Istotne jest w tym przypadku odpowiednie sformułowanie zadania projektowego, którym jest uwiecznienie wydarzenia w tkance miasta. Przeprawa pieszo rowerowa może być podnoszącym wartość elementem, który oprócz znaczeń symbolicznych i wartości artystycznych umożliwi też wypełnienie dodatkowej publicznej funkcji użytkowej. Uczczenie pamięci o wydarzeniu w formie układu urbanistycznego przekraczającego rzekę będzie wyjątkowym wyzwaniem projektowym, którego rozwiązanie powinno zostać wybrane w drodze międzynarodowego konkursu urbanistyczno-architektonicznego (do rozważenia pozostaje możliwość zorganizowania konkursu również przy udziale środowiska artystów plastyków). Powstała forma przestrzenna ma szansę stać się żywą atrakcją w skali Europy i świata. Innowacyjna forma daje możliwość koncentracji uwagi młodego pokolenia, które doświadczyć może historii przez samą obecność w mieście. Taki rodzaj pomnika pozwala na pełną realizację idei partycypacji czyli uczestnictwa mieszkańców i użytkowników w tworzonej dziele. W trakcie dyskusji przywoływano kilka przykładów realizacji o podobnych charakterze i skali, przede wszystkim projekty Santiago Calatravy m.in. w Walencji oraz Millenium Bridge w Londynie, który jest efektem konkursu RIBA, czy też polski przykład Mostu Duchów w Oświęcimiu rzeźbiarza Jarosław Kozakiewicza.

W ramach dyskusji omówionych zostało także wiele trudności, jakie może powodować wybór tak spektakularnej lokalizacji. Przede wszystkim jest ona doskonale widoczna z wielu punktów w mieście. Należy więc wykonać dodatkowe szczegółowe analizy przestrzenne, które pokażą możliwości kształtowania formy upamiętnienia. Należy przy tym szczególną uwagę zwrócić na zasady eksponowania zespołu Starego Miasta (obiekt na liście światowego

ODDZIAŁ WARSZAWSKI
STOWARZYSZENIE ARCHITEKTÓW POLSKICH

dziedzictwa UNESCO). Lokalizacja na osi ulicy Karowej znajduje się w ochronnej strefie buforowej założenia. Uzasadnione obawy budzi także koszt wielkoskalowej inwestycji, przy czym ze względu na częściowo użytkowy charakter niezbędne wydaje się wykorzystanie na cele realizacji nie tylko środków ze zbiórki publicznej, ale też środków miejskich. Ze względu na ograniczony czas realizacji (zbliżająca się 100. rocznica) za zasadne uznano przyspieszenie procesu podejmowania decyzji - zbyt późne jej podjęcie uniemożliwi realizację założeń w dużej skali.

Upamiętnienie Bitwy Warszawskiej w formie przeprawy przez Wisłę wzbudziło jednak liczne zastrzeżenia prof. Stanisława Gzella (który ponadto przedstawił zalety lokalizacji pomnika na Osi Saskiej w rejonie jej przecięcia z ul. Marszałkowską) oraz Grzegorza Buczka. Zgłosili oni w związku z tym zdanie odrębne. Wskazali na potrzebę upamiętnienia Bitwy Warszawskiej w formie pomnika w tradycyjnym tego słowa znaczeniu, uznając za niewłaściwą w tym przypadku dodatkową funkcję użytkową przeprawy mostowej. Jednocześnie wskazali na możliwość uzupełnienia i kontynuacji założenia historycznej Osi Saskiej, poprzez lokalizację pomnika w rejonie jej przecięcia z ul. Marszałkowską, przy zachowaniu właściwej formy i ograniczonych gabarytów pomnika, które nie zdominowałyby założenia Osi Saskiej. Grzegorz Buczek wyraził również wątpliwość co do tego, czy „użytkowa” formuła upamiętnienia Bitwy Warszawskiej została by zaakceptowana przez inicjatorów upamiętnienia Bitwy. Wyraził także obawę, że lokalizacja na osi ulicy Karowej będzie się wiązać ze znacznymi ograniczeniami (co najmniej konserwatorskimi) i może stać się przedmiotem kontrowersji, co może uniemożliwić realizację upamiętnienia przed sierpniem 2020 roku. W związku z powyższym nie udzielili oni poparcia dla upamiętnienia Bitwy Warszawskiej w formie pieszo-rowerowej przeprawy przez Wisłę zlokalizowanej w osi ul. Karowej.

W podsumowaniu debaty uzgodniono konieczność przedstawienia pisemnego stanowiska Oddziału Warszawskiego SARP na kolejnym spotkaniu Rady Architektury i Przestrzeni Publicznej Warszawy p. Prezydent m. st. Warszawy Hannie Gronkiewicz-Waltz.

Oddział Warszawski
Stowarzyszenia Architektów Polskich
00-366 Warszawa, ul. Foksal 2
tel. 22 826 74 39, fax 22 826 74 56
NIP 525-15-94-778

Sekretarz
Oddziału Warszawskiego SARP
Piotr Sawicki
architekt